

Egy ismeretlen főszereplő: a rendszerváltozás

Tény, igazság, valóság és lényeg

Bevezetés

Az a „valami”, amit a közbeszéd rendszerváltásként vagy rendszerváltozásként ismer, mindmáig javarészt feltáratlan jelenséghalmoz. Pontosabban talán inkább úgy kellene fogalmaznunk, hogy e kérdéskör (is) a pártoknak nevezett oligarchikus politikai „nagyvállalatok” napi értelmező-hatalmi küzdelmeinek tehetetlen zsákmánya. Korunkban minden a narratíváról szól, minden társadalmi konfliktusban végül az lesz a győztes, akinek az elbeszélésmódja hihetőbb a többség számára. A többség nem ismeri, nem ismerheti a valóságot, de nem is nagyon kíváncsi rá, ő a valóságról szóló történetre vágyik, de arra nagyon.

Tény, igazság, valóság – ezek a fogalmak, illetve a mögöttük meghúzódó lényeg az emberi megismerés alappillérei voltak valaha, ma azonban kellően nagy teljesítményű médiagépezettel bárki tetszés szerinti „valóságokat” gyárthat le ezek segítségével. Mind a „nem létező” globális birodalom, mind a lokális helytartói abban érdekeltek, hogy a rendszerváltás egész kérdésköre, különösen annak „genezise” ne is legyen feltárható. Ennek az a fő oka, hogy a valóságot feltárni igyekvő beszédter kialakulása rámutathatna arra a drámai összefüggésre, hogy ez az egész változássorozat nemcsak hogy nem teremtett emberibb életet a térség lakóinak, hanem minden eddigénél veszélyesebb lepusztulási lejtőre lökte őket, megjósolhatatlan következményekkel.

A magyar rendszerváltozás rendszere

A magyar társadalom vesztes többségének anyagi, fizikai, lelki, erkölcsi, szellemi állapota egyértelműen rosszabb volt 2010-ben, mint az 1970-es évek végén. Mielőtt bármilyen félreértés adódna, mindebből nem az következik, hogy a régi rendszer jobb volt, hanem az, hogy a rendszerváltozás rendszere még annál is rosszabb. Amiből az is kiderülni látszik, hogy a történelmi rossz igen sokféle alakváltozatban nyilvánulhat meg. A rendszerváltozás rendszere tehát rosszabb, igaz, egészen másként rosszabb, mint ahogy az előző volt.

De ha már Kádár János, akkor két, személyéhez fűződő mozzanatot szeretnék kiemelni. Az egyik, hogy az első klasszikus megszorítás 1979-ban éppen az ő narratívája alapján vált legendává. A rendszer (látszólagos) ura úgy fogalmazott akkor, hogy elvtársak, már megint tovább nyújtózkodtunk, mint ameddig a takarónk ér. Ezzel másfél évtizeddel a Bokros-csomag előtt megvetette minden megszorítás legfőbb (természetesen

hamis) ideológiai alapját. Első lépésben megvádolta a népet túlfogyasztással, mértéktelen hedonizmussal. Második lépésben bejelentette, hogy a néphez illetéktelenül került e többletjövedelem, ezért azt most vissza kell venni, mert ez így helyénvaló. Végül a harmadik lépésben megsimogatta népének buksi fejét, és szelíd, korholó hangon jelezte, hogy erre azért van szükség, mert így lesz majd jobb. Az Országos Tervhivatalban (a pártállam gazdasági tervezési intézetében) ekkoriban már volt kezdetleges számítástechnika, és volt olyan program, hogy „MAJDJOB”. A rendszerváltás után a láthatatlan globális szuperstruktúra lokális ügynökei számára dolgozó központi beszédírók továbbra sem nagyon erőltették meg magukat, mert Bokros Lajos is ugyanezzel a retorikai mintázattal élt.

A Kádárhoz fűződő másik élményem talán még mélyebben rávilágít a két, látszólag egymást kizáró rendszer nagyon is hézagmentes illeszkedésére. Lehetőségem adódott 1996-ban egy hosszabb beszélgetésre Jacques de Larosiére-rel, aki akkor a londoni székhelyű Európai Újjáépítési Bank (EBRD) elnöke volt. Elmesélte nekem egy élményét, nevezetesen azt, amikor 1981-ben titokban Budapestre érkezett, és bizalmas beszélgetést folytatott Kádár Jánossal. Larosiére akkor a Nemzetközi Valutaalap vezérigazgatója volt, és azért találkozott Kádárral, hogy közölje vele, a játszma véget ért. A már akkor is meghatározó pozíciókban lévő „liberálisok”, a proto-SZDSZ (a későbbi liberális párt) ügynökei segítségével az országot végzetesen eladósították. Kádár ettől kezdve nem Moszkvából kért segítséget (onnan már nem tudtak, de nem is akartak segíteni ezen az eladósodáson), hanem a Nemzetközi Valutaalap (IMF) washingtoni székházából fogja kapni az utasításokat, amelyek közül az első éppen az a „bátorságpróba”, hogy Moszkva tiltása ellenére Magyarországot be kell léptetni az IMF-be, mert egyébként jön a fizetéseképtelenség és a teljes összeomlás, az anarchia és a káosz.

Larosiére még tizenöt év múltán, ott, Londonban is hatása alá került Kádár 1981-es válaszána, amely így szólt: „Csak nem képzeli, kedves Larosiére hogy ezzel meglepetést okozott, egész történelmünk során birodalmi seggnyalók voltunk, önök is nagyon elégedettek lesznek ebbéli teljesítményünkkel.” Még azzal is eldicsekedett, hogy utasítása alapján már dolgozik is az a vezető jogászokból álló grémium, amely majd létrehozza a leendő magyar kapitalizmus jogi talapzatát. És Kádár János bukása előtt egy hónappal, 1988 áprilisában valóban be is terjesztették ezt a törvényt a parlamentnek, és az még abban az évben el is fogadta.¹ A „rég” és az „új” rendszer hézagmentes illeszkedését talán ez a történet írja le a legszemléletesebben, különös tekintettel arra, hogy e grémium tagjai is a globális hálózat részei.

A magyar vicc mindezt úgy öntötte zseniális filozófiai formába, hogy „a szocializmus nem más, mint a kapitalizmusból a kapitalizmusba vezető út legkegyetlenebb szakasza”. Vagy egy viccben úgy, hogy:

„az egyszeri embert beviszik az ÁVO-ra, és ott azt mondják neki, hogy no, cimbora most megcsíptünk, azt hallottuk, hogy te visszakívánod a régi rendszert. Még hogy én a régi rendszert, méltatlankodik emberünk, hát alig várom, hogy ez is elmúljon.”

¹ 1988-as VI. törvény, apróbb módosításokkal.

A magyarság nagy többsége tehát régóta várná, hogy „ez is elmúljon”, ám ez már nem tud elmúlni, mert egész egyszerűen nincs hová elmúlnia, mert csak ugyanaz a globális kapitalizmus van térben és időben egyaránt. Ez egyúttal azt is jelzi, hogy az egész rendszerváltozás egy globális hatalmi átrendeződés csupán, még ha persze volt is azért némi lokális cselekvési tér a visszaállításban.

Átmenet a szocializmusból a kapitalizmusba

Tegyük fel a kérdést ma is, mi a szocializmus, bár a viccben elhangzó válasznál frappánsabban ma sem beszélhető el a lényeg. A kérdés egyébként azért jogos, mert a rendszerváltás fedőnév komplexum legegyszerűbb definíciója az lehetne, hogy a rendszerváltás az a folyamat, amelynek nyomán a szocializmusból kapitalizmusba megy át a magyar társadalom. Ez eddig rendben is volna, csak az a három „aprócska” kérdés marad homályban, hogy mi a szocializmus, mi a kapitalizmus, és hogy mi a magyar társadalom. Ezért aztán bármilyen furcsán is hangzik, először arra tennék kísérletet, hogy kifejtsem, mit kellene végiggondolnunk annak érdekében, hogy definiálni tudjuk ezeket a látszólag evidens fogalmakat.

A magát szocializmusnak nevező jelenségthalmaz saját hamis öndefiníciója szerint mint a kapitalizmus nevű jelenségthalmaz alternatívája jelent meg a történelem színpadán, ezért először talán célszerűbbnek látszik a kapitalizmus meghatározásával kezdeni. A 14. századtól kibontakozó nyugatias modernitás a 19. század óta leegyszerűsítve „kapitalizmusnak” nevezi önmagát, arra utalva ezzel, hogy lényege a tőkefelhalmozás, hiszen a „kapitál” azt jelenti, tőke. Azt az alapkérdést, hogy térben és időben honnan, miből ered ez a tőkefelhalmozó képesség, általában diszkrét homály fedi, pedig a válasz viszonylag egyszerű lenne.

Az „eredeti tőkefelhalmozás”, amelyre apologetikus önbemutatása során a kapitalizmus hivatkozni szokott, egy rendkívül pusztító történelmi folyamatot takar. A 15. és 16. század során ez valójában nem volt más, mint a földművelés évezredes szakrális rendjének a széttűzése, a zárt, szakrális paraszti társadalom felszámolása, a parasztság anyagi kifosztása, majd a nincstelen paraszti tömegek bér munkássá degradálása, városi manufaktúrákba kényszerítése. Ha ez gyanúsán hasonlatos ahhoz, amit a „padlássöpörés”, valamint a sztálinvárosi kubikuslét jelentett, akkor az nem csupán a véletlen műve. A magát szocializmusnak nevező társadalomszerveződési rendszer ugyanis valójában csak egy brutális politikai kapitalizmusként létezett, amelynek alapvető funkciója az volt, hogy 150-200 év helyett 15-20 év alatt vigye végbe a kelet- és közép-európai paraszti társadalmak gyorsított ütemű felszámolását. A tradicionalitás létszerveződési rendszerének széttűzése óta, amit a legpontosabban Polányi Károly *The Great Transformation*, vagyis *A nagy átalakítás* című műve ír le, nincs más a világon, mint kapitalizmus, így a magát szocializmusnak nevező jelenségthalmaz nemcsak hogy nem volt, de nem is lehetett semmiféle alternatívája a kapitalizmusnak.

A rendszerváltás tehát nem volt más, mint ennek a szocializmus nevű társadalomszerveződési módnak a globális hatalmi rendszer által történő felszámolása. Erre a fel-

számolásra pedig egészen egyszerűen azért került sor, mert miután elvégezte feladatát, a paraszti társadalom megsemmisítését, a továbbiakban „okafogyottá” vált. A szocializmus és a Szovjetunió „csináltságára” leginkább a rendkívül (mi több, gyanúsan) gyors, egyszerű és főként „olcsó” felszámolásának története irányíthatta volna rá a figyelmünket, ám az ebből levonható következtetések átgondolása mindmáig elmaradt.

A rendszerváltásnak nevezett jelenséghalmoz, vagyis az ún. „szocializmus” felszámolása tehát ugyanúgy a globális hatalmi rendszer „projektje” volt, mint annak idején a „szocializmus” létrehozása. Sem a létrehozásához, sem a felszámolásához nem volt különösebben szükség az ebben részes kelet- és közép-európai társadalmak aktív közreműködésére. Ezek a társadalmak csupán a „biodíszlet” szerepét játsszák a színjátékban, csak látványtechnikai kellékek, többnyire fogalmuk sincs, hogy mi történik velük, és ez nem is nagyon érdekli őket. Ha érdekelt volna, akkor például megfogalmazták volna „kifogásaikat” azzal a folyamattal kapcsolatban, amelynek eredményeként 1996-ban az egy keresőre eső reálbér 35%-kal volt alacsonyabb, mint 1978-ban.

A magyar társadalom esetében ezt a kiszolgáltatottságot és „megvezetettséget” a legdrámaibb módon talán az az eset mutatta meg, amikor a globális hatalmi rendszer lokális ügynökhálózataként létrehozott, üzemeltetett, majd később „bűnjelként” felszámoltatott SZDSZ-t kis híján a legerősebb párttá tette az első „szabad” választásokon. Az idézőjel arra utal, hogy a „szabad” jelző legfeljebb a globális hatalmi rendszert kiszolgáló politikai alakzatok manipulációs gépezeteinek teljes szabadságát jelentette. Az SZDSZ „tudjuk, merjük, tesszük” hármas jelszava az 1990-es választáson egyébként valóban professzionális pontossággal írta le a lényegét. A társadalmi cselekvéshez („tesszük”) ugyanis valóban tudás („tudjuk”) és bátorság („merjük”) kell. Csakhogy a magyar társadalomnak mint közösségnek sem tudása, sem bátorsága nem volt, vagy nem értette, nem tudta, hogy mi történik vele, vagy ha értette, nem merte, tudta átgondolt és összehangolt társadalmi cselekvéssé tenni azt, amit elemi önvédelme diktált volna számára. A fő probléma azonban az, hogy a magyar nemzet nevű emberi közösség szellemi elitjei sem voltak képesek mindezekre. Vagyis nekik sem volt tudásuk, bátorságuk és becsületük sem. Nem voltak képesek intellektuálisan megragadni azt, ami történt, és ha egyes esetekben meg is értették a változások lényegét, nem volt bátorságuk a cselekvéshez. Ami talán a legfájdalmasabb, hogy sok esetben nem szolgálták, hanem kiszolgáltatták a szakrális felelősségükre bízott népet, vagyis nem volt becsületük sem. Röviden talán így foglalható össze az újabb nagy történelmi kudarc lényege.

Az 1980 és 2010 közötti évek során a Tax Justice Network nevű nemzetközi elemzőintézet adatai szerint 242 milliárd dollárt vittek ki hazánkból illegálisan offshore-ba. Ez „csak” a lopott pénz. A legálisan kivitt profit és kamat nagyjából 350 milliárd dollár lehet, így a nemzeti vagyon közel 600 milliárd dollárral, nagyjából a felére csökkent. Mindezek persze csak becslések, mert 1989 óta megszűnt a nemzeti vagyon számbavétele a statisztikai rendszerben. Vagyis a magyar társadalom úgy ment és megy át ma is történetének egyik legdrámaibb szakaszán, hogy közben fogalma sincs róla, hogy mi történik a nemzeti vagyonával.

A magyar társadalom kifosztottságának legvégső fiziológiai határaihoz érkezett 2010-ben, és az új kormánynak erre reagálnia kellett, hiszen ezért kapta az addig pél-

dátlanul magas szintű felhatalmazást. Az éppen hogy csak megalakuló Fidesz-kormány 2010 augusztusában határozatot fogadott el arról, hogy a nemzetierőforrás-ügyekért felelős miniszter egy éven belül teremtsen meg a nemzeti vagyonleltár évenkénti elkészítésének feltételeit annak érdekében, hogy a kormány minden évben beszámoljon erről a parlament előtt. A munka zajlik, de még most, tíz év elteltével sincs igazán tiszta képünk arról a történelmi léptékű vagyonvesztésről, amelyet a III. világháborúval felérő rendszerváltás okozott, pedig e nélkül a leltár nélkül nincs, és nem is lehet sikeres jövőstratégia. Csak reménykedhetünk benne, hogy mihamarabb elkészül.

A Fidesz–KDNP-kormány – más erőforrás híján – kénytelen volt a legnagyobb globális pénz hatalmi struktúrák fokozott megadóztatására. Mielőtt azonban erre rátérnék, érdemes áttekinteni azt is, hogy miként gazdálkodott az elmúlt évtizedek során a magyar társadalom a saját „fizikai testével” (népesedés és egészség), illetve a lelki, erkölcsi, szellemi javaival, vagyonával. A magyar társadalom lélekszáma 1980 óta folyamatosan, sőt folyamatosan gyorsulva csökken, és ezzel Ukrajna, Románia és Bulgária mellett Európa (és ezzel együtt az egész világ) egyik leggyorsabban fogyó nemzete vagyunk. Ez a súlyos, sorsunkat megpecsételni látszó lepusztulási lejtő már az 1956 utáni évek során előrevetítette sötét árnyékát, de ekkoriban még a születéskor várható élettartam növekedése egy ideig elfedte a termékenységi ráta egyre vesztetesebb csökkenését. A háború utáni első évtizedben még kétszer annyian születtek, mint amennyien meghaltak, napjainkban már 50%-kal többen halnak meg, mint amennyien születnek, és a 2030-as évek során elérjük azt az állapotot, amikor minden évben kétszer annyian halnak majd meg, mint amennyien születnek. Vagyis mindössze egy emberélet hossza alatt helyet cserélt az élet és a halál.

Az 1916 és 1956 közötti negyven év alatt volt két világháború, nagy gazdasági világválság, holokauszt, „málenkij robot”, az 1950-es évek terrorja, maga 1956, és mégis kétmillióval nőtt a Trianon utáni határokon belül élő népesség száma. Az 1980 és 2030 közötti ötven év során már béke van, majd demokrácia, sőt európai uniós tagság, népességünk mégis kétmillióval fog csökkenni. A hagyományos véres fegyverekkel szemben tehát sikeresen felvettük a demográfiai küzdelmet, de a béke, demokrácia, európai uniós tagság „fegyvereivel” szemben úgy látszik, tehetetlennek bizonyulunk. Márpedig ha egy emberi közösség arra sem képes, hogy világra hozza és testi-lelki egészségben felnevelje a következő nemzedéket, akkor „úgy általában” lehet ugyan a világtörténelem legcsodálatosabb nemzete, de mivel egy idő után egészen egyszerűen „nem lesz”, így minden további kérdés „oka fogyottá” válik.

Mindezt most különösen éles fénnel világítja meg a „bevándoroltatás” nevű jelenség, amelyben demográfiai fegyverekkel támadnak az egész európai fehér civilizációra. És ezt azért tehetik meg, mert az európai fehér faj termékenységi mutatói már évtizedek óta süllyednek, és ma már gyakorlatilag minden európai országban mélyen a népesség szinten tartásához szükséges nivå alatt vannak. A népességnek azonban nemcsak mennyisége, hanem minősége is van, amelyet testi-lelki egészségnek nevezünk. Az 1970 és 1995 közötti negyedszázad során a magyar társadalom általános egészségi állapota egészen drámai módon romlott. És bár az azóta lezajlott húsz év során a romlás már nem folytatódott, de óriási távolságra kerültünk azoktól a nyugati országoktól,

amelyekkel valaha egy szinten álltunk. A legmegrendítőbb fejlemény a rosszindulatú daganatokkal kapcsolatos megbetegedési és halálozási adatok drámai romlása, különösen a középkorú férfinépesség esetében. Az 1970-es évek elején még teljesen azonosak a magyar, osztrák és nyugat-európai adatok, ám húsz évvel később már háromszor annyi magyar férfi halt meg rákban, mint a szomszédos Ausztriában. Ha nagyon sok emberrel nagyon hosszú időn át nagyon rossz dolog történik, az talán mégsem csak a véletlen műve. Márpedig a nemzetközi rákregiszter szerint a rákkal kapcsolatos megbetegedési és halálozási mutatók terén Magyarország már hosszú idő óta a világ legrosszabb helyzetben lévő emberi közössége.

Aligha tévedünk nagyot, ha úgy véljük, hogy anyagi, fizikai lepusztulási lejtőnk legmélyebb okai lelki, erkölcsi, szellemi természetűek. Ez a hanyatlás igen-igen régóta zajlik, nincs is már merszünk talán végiggondolni sem, hogy mióta. Feldolgozatlan szenvedéstörténetünk egyre mélyebben betegíti meg testünket, lelkünket, és hogy végül erről is szóljak, a politika világa ezen vajmi keveset tudott és tud segíteni. Már csak azért sem, mert a nyugatias modernitás politikai demokráciája arra a végzetes léttévedésre épül, hogy a többségnek mindig igaza van, vagy legalábbis nagyobb valószínűséggel van igaza, mint bármely kisebbségnek. Mintha az igazságnak bármilyen köze volna ahhoz, hogy számszerűen hányan képviselik. Ha, *horribile dictu*, egy közösség egyetlen tagja sem képviseli az igazságot, tehát az igazság parlamenti részaránya nulla, attól még az lesz az igazság. Merthogy az igazság egészen egyszerűen csak van, teljesen függetlenül attól, hogy mennyien ismerik fel, vagy felismeri-e egyáltalán valaki. A többség tehát mindegyik és mindig mesterségesen konstruált, természetellenes, „csinált” többség, és alapja bármilyen jószándékú is, végeredményében valamilyen manipulációval előállított többség. Félreértések elkerülése végett, mindez nem valamilyen aktuálpolitikai célzás kíván lenni, és nem gondolom azt rezignáltan, hogy akkor teljesen mindegy is, hogy milyen politikai erő uralkodik, de a szomorú tény akkor is az, hogy a rendszerváltozás három évtizede során sem sikerült megállnunk a lepusztulási lejtőn. Ezért is van történelmi jelentősége annak, hogy az elmúlt évtizedben (2010–2020) elkezdett nemzetstratégia képes lehet-e erre.

Nem egyszerű kormányváltás, hanem társadalmi forradalom (2010-től)

Az eddig létezett politikai rendszerek és alakzatok összességében mind kudarcot vallottak, így ez a tény azt látszik megerősíteni, hogy a politika sokkal kevésbé képes a komplex társadalmi önújratervítő folyamatainkat befolyásolni, mint azt eddig esetleg gondoltuk. Kérdés, hogy mi következik mindebből? Hogyan ítéljük meg a világ, Európa és Magyarország lehetséges jövőforgatókönyveit? A világot uraló nyugatias modernitás, illetve e létberendezkedést megalapozó, saját létét is tagadó szuperstruktúra önfelélő és létpusztító. Rákos burjánzásként („globalómaként”) elszívja a világ erőforrásait, és anyagsere-végtermékeit ökológiai szennyezésként vagy a kereskedelmi médiumok „kulturamocskaként” a világra üríti, így végül a világot elpusztítva valójában öngyilkosságot követ el. Nincs ma már a világon egyetlen olyan szereplő sem, amely képes

lenne mindezt visszafordítani, így a világ végzetét kizárólag egy ma még ismeretlen természetű „immunreakció-sor” tenné elkerülhetővé.

A dolgok belső logikájából adódóan ez csak szellemi természetű fordulat lehet, amelynek lényegét a legmélyebben és a legpontosabban az ősi keleti bölcsesség fogalmazza meg, miszerint „ha változást akarsz, a változás légy te magad”. A teremtet emberi lélek szakrális belső egyensúlyának helyreállítása lehet az egyetlen kiindulópont a világ és benne a magyarság végzetének elkerüléséhez. A rendszerváltás kudarcából levonható tanulságok talán segíthetnek minket ebben. Mondandóm végén áttekinteném az elmúlt évtized fejleményeit is.

A 2010-es győzelem másnapján Orbán Viktor egy sajtótájékoztatón tette világossá, hogy ami történt, az nem egyszerűen egy kormányváltás, hanem társadalmi forradalom. Márpedig erre csak akkor szokott sor kerülni egy emberi közösségben, ha a megoldatlan feszültségek olyan szintre érnek, és úgy torlódnak össze, hogy csak egy gyökeres fordulat hozhat megoldást. De vajon mi volt az oka annak, hogy a magyar társadalom ilyen radikális változásokra kényszerült 2010-ben? Nos, a fő ok, ahogy már említettem, viszonylag egyszerű, a magyar társadalom igen jelentős többsége okkal érezte úgy, hogy anyagi, fizikai, lelki, erkölcsi és szellemi értelemben egyaránt vesztese annak a „valaminek”, amit jobb híján a „rendszerváltás” rendszerének nevezhetnénk.

E vesztes lét alapvető oka az volt, hogy a formálisan ugyan csak 1989–1990-ben, de a színpalak mögött már valójában az 1970-es évek végén elkezdődő alapvető változások lényege egy olyan globális hatalomszerkezeti átalakulás volt, amely egyszerűen szabadon kifosztható erőforrásmezőként kezelte a „keleti perifériát”, ahová Magyarországot is sorolták. A globális hatalomgazdaság brutális kegyetlenséggel fosztotta ki a magyar társadalmat, patológiusan három részre hasítva annak szerkezetét. A felső 5% a globális hatalomgazdaság lokális helytartóinak társadalma, akiknek a feladata az volt, hogy a globális erőforrás-szivattyúkat üzemeltesse, és ennek fejében az anyagi vagyonok nagyjából 80%-át birtokolhatja. Ezzel szemben a másik póluson létrehozta azt a kifosztásra ítélt vesztes 80%-ot, amely viszont mindössze az anyagi javak 5%-ával rendelkezhetett. E beteg társadalomszerkezet két széle között „szorongott” a főként az országüzemeltető értelmiségből álló „középtársadalom”. Formálisan egyensúlyban van ugyan, hisz az anyagi vagyonból való részesedése nagyjából ugyanakkora, mint a létszámából adódó súlya, ám alsó része a vesztesek közé aláhullástól retteg, míg a felső részét a szuperelitbe felemelkedés hamis illúziója frusztrálja.

Orbán Viktor és kormánya tehát egy végzetesen eltorzított szerkezetű és kifosztott társadalmat, egy, a globális hatalomgazdaságtól függő gazdaságot örökölt, és még valamit. Azt a ciklikusan ismétlődő válságot, amelynek lényege akkor már hetven éve az volt, hogy ha a gazdasági növekedés nekilódult, akkor az rövid időn belül súlyos egyensúlyromláshoz vezetett, és az egyensúly helyreállítása csak úgy mehetett végbe, hogy az összezúzta a növekedés esélyeit. E szintén beteges mintázatnak a fő oka az volt, hogy a növekedés mindig külső erőforrásokra épült, és ehhez olyan „áron” jutottunk hozzá, ami fajlagosan mindig nagyobb volt, mint az a haszon, amelyet a felhasznált erőforrásokkal elérhettünk. Orbán Viktor és Matolcsy György, aki előbb gazdasági miniszterként, aztán pedig mindmáig a Magyar Nemzeti Bank elnökeként segítette/

segíti a miniszterelnököt, pontosan tudták, hogy a kiszabadulás ebből a kettős csapdából rendkívül veszélyes mutatvány lesz, és hogy a globális hatalomgazdaság az intézményes megtorlás minden fegyverét beveti majd, ha pozícióit érinteni merészelik.

Márpedig e pozíciók jelentős átrendezése és egy ennek nyomán létrehozott új hatalmi egyensúly nélkül esély sem lett volna nemcsak a sikerre, hanem arra sem, hogy egyáltalán működőképes legyen az ország. Igaz, a kezdetek igen kalandosra sikeredtek, hisz a globális hatalmi rendszer pénzfegyverei kis híján meghátrálásra kényszerítettek minket, ám a magyar társadalom többsége világossá tette, hogy bármilyen áron megvédi mindazokat, akikben van tudás, bátorság és kitartás ennek a rendkívül kockázatos és veszélyes stratégiának a véghez vitelére. Ma, tíz év távlatából már világosan látszik, hogy egy egészen új társadalmi, gazdasági, politikai berendezkedés van kialakulóban, amelynek konszenzusos neve ugyan (még) nincs (hacsak a Nemzeti Együttműködés Rendszere elnevezést nem tekintjük annak), de lassan kibontakoznak a legfőbb jellemzői. Ezek közül a legfontosabb, hogy stratégiájának alapja mindig a magyar nemzet nevű emberi közösség anyagi, fizikai, lelki, erkölcsi, szellemi energiáinak a gyarapítása, és csak ennek a célnak a kitűzése után vizsgálja azt, hogy ha ez volna a kívánatos, akkor mi volna a lehetséges. Vagyis ezzel létrejött az a politikusi karakter, amelyet a már többször idézett Bibó István „lényeglátó realistának” nevezett, és amely karakter hiánya oly sok kárt okozott már eddig a magyarságnak. Az persze aligha lehet kérdéses, hogy ennek a karakternek a megjelenése óriási konfliktusokat gerjeszt a globális térben, az Európai Unióban és a hazai politikai rendszerben is, és addig fog fennállni, amíg a magyar társadalom többsége képes nemcsak felismerni, hogy ez az egyetlen lehetőség a magyarság túlélésére, de arra is, hogy tudatosan meg is védje azoktól a támadásoktól, amelyek mögött értelemszerűen mindig a globális hatalomgazdaság és ennek külső és belső kollaboránsai húzódnak meg. Ez a felismerés tenné lehetővé, hogy a következő időszakok is hasonlóan sikeresek legyenek, és legyen esély a tartós felzárkózásra. E vázlatos dolgozat végén azonban szólnunk kell arról a kihívásról is, amelyet a mostani járvány és főként annak várható következményei jelentenek számunkra. A járvány okairól és lehetséges lefolyásáról szóló vita lehetetlenné teszi, hogy akárcsak hozzávetőleges prognózisunk legyen arról, hogy mikor áll helyre az eddig követett rend.

Összegzés – Kihívás és esély

Bizonyosnak látszik, hogy az elmúlt évszázad egyik legsúlyosabb kihívásával állunk szemben, és anyagi, fizikai, lelki, erkölcsi, szellemi értelemben súlyos árat kénytelen fizetni a magyar társadalom ezért. Ennek nyomán az eddig reménykeltő felzárkózás és gyarapodás megtorpan. E kihívás azonban egyúttal esély is lehet arra, hogy kiderüljön, anyagi és szimbolikus értékeit tekintve gyarapodott-e annyit a magyar társadalom, hogy sikeresen megoldja a ma még pontosan nem is látható súlyosságú feladatait. De mindenképpen intenzív tanulási folyamat lesz ez az uralmi struktúrák számára is, hiszen vészhelyzeti terhelésnél megmutatkoznak a rendszerhibák is. Számos pontján valóban korrekciókra szorul a berendezkedés, de a járvány és a kibontakozó válság kezelése

eddig viszonylag sikeresnek látszik. Így talán nem alaptalan tehát az óvatos optimizmus a negyedik évtizeddel kapcsolatban.

Ajánlott irodalom

Bogár László: *Magyarország és a globalizáció*. Budapest, Osiris, 2003.

Bogár László: *Háború a nemzet ellen*. Budapest, Kairosz, 2012.

Polányi Károly: *A nagy átalakulás*. Budapest, Napvilág, 2004.